

Vanuit mijn werkkamer kijk ik uit op de ruimte. Groene weiden doorsneden door sloten, gegraven in de Middeleeuwen om het land te ontwateren. Hier en daar meanderen oude veenstroompjes, die van ver voor de jaartelling dateren en die dienen als de hoofdafvoer in dit langzaam zakkend land. Grauwe ganzen foerageren en laten tot ergernis van de boeren een kaal en volgepoept grasland achter.

Wie hier woont is vertrouwd met dit cultuurlandschap met zijn specifieke fauna en flora. De ontwikkeling van de landbouw van inpoldering tot intensief gebruik is nog goed zichtbaar, al hebben de ruilverkavelingen uit de vorige eeuw veel sporen gewist.

Menselijke activiteit heeft geleid tot een specifieke natuur. Er valt geen absolute grens te trekken tussen cultuur en natuur. Dit geldt ook voor de omgang met mijn bijenvolken die vanuit mijn tuin vliegen op de laatste bloemen van dit jaar. Ik zorg voor onderdak, ik snij doppen, ik cultiveer het bijenvolk, en pas het aan het landschap aan waarin het haar gang gaat.

In het landschapsbeheer woedt al jaren de discussie of menselijk ingrijpen afbreuk doet aan de natuur of niet. Imkers worden in toenemende mate geconfronteerd met restricties als het gaat om het plaatsen van bijenvolken in natuurgebieden vanuit de gedachte dat een overmaat aan honingbijen negatief uitwerkt op de overleving van andere insecten. Het gaat mij nu niet om de juistheid van die stelling, maar om de opvatting die eraan ten grondslag ligt. Met name of menselijke cultuur en natuur tegengestelde begrippen zijn.

Neem bij voorbeeld de hei. Een halfcultuurlandschap waar imkers eeuwenlang bijenvolken geplaatst hebben, waardoor andere insecten, zoals de bijenwolf en de daarop parasiterende vliegjes zich konden vestigen. Imkerij, als cultuuruiting, en oeroude bouwsteen van een specifieke planten- en dierengemeenschap. Het is een vorm van natuur, waarin menselijk ingrijpen is inbegrepen. Voor de beheerders van bijvoorbeeld het natuurgebied de Hoge Veluwe is bescherming van dit cultuurlandschap uitgangspunt. Zij maaien de heidevelden en jagers schieten waar nodig het teveel aan grote grazers af.

Hiertegenover staat de mens-uitgesloten opvatting. Daarbij is pas sprake van natuur als mensen geen enkele invloed meer op de flora en fauna uitoefenen. In de Oostvaardersplassen wordt deze opvatting beleden. Ik weet niet of daar bijenvolken voorkomen, ik ben er eigenlijk wel benieuwd naar, maar veel zullen er vermoedelijk niet zijn. Over het beheer van dit natuurgebied ontstaan regelmatig conflicten. Mag je grote grazers bijvoeren in tijden van schaarste of niet, moet je wel of niet inenten op besmettelijke veeziekten enz. Dergelijke controverses kunnen zich ook binnen de imkerij voordoen. Wie Bijen goed leest mag verwachten dat vanuit de imkerij stemmen zouden opgaan om 'wilde' bijenvolken in dergelijke natuurgebieden te doden met het oogmerk van Amerikaans vuilbroed preventie. Anderen zouden de afwezigheid van direct menselijk ingrijpen juist waarderen in de hoop dat via natuurlijke selectie aanpassing aan bijenziekten zou kunnen optreden.

De mens-uitgesloten opvatting over natuur vindt gelukkig nog steeds voldoende steun. Beide benaderingen naast elkaar leveren samen een rijk geschakeerde natuur op. De mens-inbegrepen en mens-uitgesloten benadering verschillen niet fundamenteel, maar proportioneel van elkaar. Ieder stukje natuur in Nederland wordt door mensen beïnvloed. Om het grondwater schoon te houden worden voortdurend door mensen maatregelen genomen om ook de ontmenste natuurgebieden te beschermen. Het is geen geloofszaak, maar een afweging hoeveel menselijk ingrijpen wenselijk is.

Binnen de imkerij leven ook verschillende opvattingen over de mate waarin je de bijenvolken zou moeten manipuleren. Je komt het hele scala van primitieve tot intensieve landbouw tegen. Van bijenvolken die mogen zwermen en op hun eigen honing overwinteren, tot volkomen gecontroleerde volken, waarbij de belangrijke beslissingen genomen worden door de imker die een zo groot mogelijke opbrengst met zo min mogelijk moeite wil binnenhalen.

Aan discussies over de methode van imkeren is in de bijenbladen, en tegenwoordig op de internetsite nooit gebrek. Over de onderliggende gedachten en waar die toe leiden wordt minder gesproken. In het volgend stukje wil ik een paar van die gedachten in beeld brengen. Te beginnen met de intensieve imkerij.

